

Rasspecifik avelsstrategi RAS för

Strävhaarig vorsteh

"Både uppfödare och hanhundsägare bör sätta sig in i den avelsstrategi som gäller för rasen". /Källa: SKK.

Inledning

Bakgrund Rasspecifik Avelsstrategi

På Svenska Kennelklubbens Kennelfullmäktige 2001 fattades beslut om att det för varje hundras ska finnas en s k rasspecifik avelsstrategi. Uppdraget att utforma dessa lades på specialklubbarna, som i sin tur i huvudsak delegerar ut arbetet på rasklubbarna, även om samordningsansvaret kvarstår hos specialklubben.

Vad är en rasspecifik strategi – behövs den?

En rasspecifik avelsstrategi (RAS) är en handlingsplan för aveln inom en specifik ras. SKKs Avelspolicy anger målen, strategin beskriver vägen dit.

RAS vems ansvar?

Ansvar för rasens framtid ligger alltid ytterst hos den enskilda uppfödaren och ägaren till avelshunden. För att fatta relevanta beslut behöver den enskilda ägaren både allmänna kunskaper om avel och fakta kring den egna tiken samt den tilltänkta avelshunden, vad gäller egenskaper, mentalitet och nedärvbar sjukdomshistorik.

Allt för att målen i den planerade kullen ska ligga så nära den avelsstrategi som finns för rasen och de personliga avelsmålen.

Generellt om rasen

Rasens historia, bakgrund och utveckling

Beskrivning av rasens historiska bakgrund och utveckling

Den strävvhåriga vorstehhunden är givetvis släkt med flera andra hundraser. En ras som måste finnas i botten av den strävvhåriga vorstehhundens historia är italienska hönshunden Spinone som liksom 1700-talets strävvhåriga vorstehhund saknade fart och på grund av sin tyngd tog sig fram i trav. Man lär ha korsade pudel med korthårig hönshund och därmed fått den strävvhåriga varianten. Den blev troligen färdig i typ under senare delen av 1700-talet. Under 1800-talet blandade man troligen in pointerblod för att få fram bättre fart och näsa för vilt.

I början av 1870-talet började en holländare som hette Frans Korthals bosatt i Tyskland, att söka uppnå en enhetlig typ av strävvhår. Han började sitt avelsarbete med hjälp av sju hundar som alla var av enhetlig typ och med mer eller mindre likartat strävvhårig päls.

Friherre von Zedlitz tog initiativet till en gemensam klubb som fick namnet Verein Deutsch Draathaar. Klubben hade som mål att skapa den mest fullkomliga och mångsidigt användbara brukshunden med strävt hårlag. Alla vägar som kunde leda till målet var tillåtna. Föreningen hade stor framgång men blev skamlöst bemött av den tyska kynologiska världen. Det skulle dröja ända till 1928, alltså 26 år efter dess grundande, innan föreningen blev upptagen i den Tyska kennelklubben.

Övergripande avelsmål för rasen

Vår ras är numerärt liten i Sverige (se nedan registreringsstatistik) och en del import av hundar från fram för allt Danmark men även Tyskland och Finland. Ett stort ansvar vilar på de individuella uppfödarna att tillsammans med klubbens avelsrådgivare inhämta kunskap om importhundars hälsa, jaktegenskaper och genetiska bakgrund. Ett utvecklat samarbete med andra ras- specialklubbar tillför här värdefull kunskap. Ärftlig variation är en särskilt viktig förutsättning för rasernas möjlighet att fortleva och uppfödarnas möjligheter att bedriva sund avel. Därför skall aveln vara målinriktad, långsiktig och hållbar. Med hållbar menas att den inte leder till brister avseende hälsa, mentalitet eller funktion eller tømmer rasen på genetisk variation. Det stora inslaget av importhundar framgår av kurvorna för "avelstruktur barnbarn" (som finns att läsa på SKK avelsdata). Den numera mycket låga graden av inavel kan bland annat tillskrivas detta arbete med import av avelsdjur.

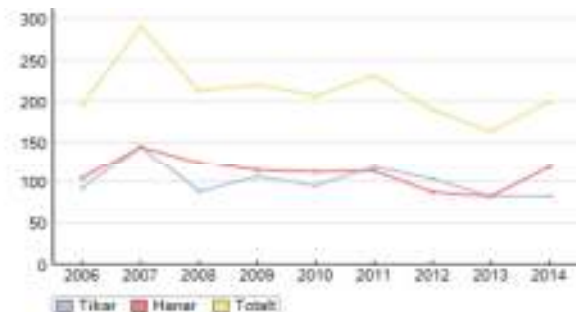
Svenska Vorstehklubben (SVK) ansvarar, i samarbete med Svenska Kennelklubben (SKK), för strävvhårig vorsteh utveckling i Sverige.

Avel och uppfödning skall ske i överensstämmelse med djurskyddslagstiftningen och Svenska Kennelklubbens grundregler och till hjälp finns ett rasspecifikt hälsoprogram som utarbetats.

Rasens population

Populationsstorlek, registreringssiffror

Antal reg/år	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Tikar (varav importer)	92 (5)	145 (4)	88 (8)	106 (12)	95 (10)	118 (10)	103 (14)	82 (10)	82 (15)
Hanar (varav importer)	104 (5)	145 (11)	125 (7)	114 (7)	112 (7)	113 (6)	87 (4)	82 (8)	118 (16)
Totalt	196 (10)	290 (15)	213 (15)	220 (19)	207 (17)	231 (16)	190 (18)	164 (18)	200 (31)

Källa SKK avelsdata

Import av material från andra länder, antal importer redovisas inom () vid registreringssiffrorna

Cirka 8 % av de hundar som registrerats de senaste två åren är importer.

Genomsnittlig kullstorlek

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Kullstorlek genomsnitt	7,6	7,8	8,4	8,6	7,5	8,0	7,6	6,9	8,1
Antal kullar	25	35	24	22	26	26	22	22	21

Källa SKK avelsdata

Rasen har hög reproduktionsförmåga mätt i antalet valpar per kull, vilket för åren 2006-2014 var det 7,9 valpar per kull.

Inavelstrend

	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014
Inavelsgrad	0,9 %	0,7 %	1,4 %	0,7 %	0,8 %	0,9 %	0,9 %	1,2 %	1,6%

Rasens genomsnittliga inavelsgrad. Beräknad över 5 generationer.

Källa SKK avelsdata

Rasens genetiska variation är mycket viktig att bibehålla. En hög inavelsgrad innebär en dubbling av gener (ökad homozygoti). Dubbling av gener medför att gener förloras. Även gener med negativ verkan dubblas, därför är genetisk variation nödvändig. Därigenom skapas förutsättningar för att bibehålla rasens goda hälsa och funktion och skapar förutsättning för att vidareutveckla dess funktionalitet.

Tik- och hanhundsanvändning

Ett viktigt verktyg för att bibehålla den låga inavelsgraden i rasen är att begränsa användandet av varje enskild hund. Därför bör en hund ej vara förälder till mer än 5 % av hundarna i sin generation (5 år), eller till mer än 25 % av de hundar som registreras per år under sin livstid. För närvarande 50 avkommor.

Barnbarns listor

Hur många valpar bör som exempel en grupp hel eller halvsyskon som mest producera. Riktmärket är följande, far och morföräldrar bör inte tillåtas lämna fler barnbarn än två gånger vad en enskild hund får producera.

Denna rekommendation kan dock aldrig bli en regel eftersom detta skulle innebära att yngre hundar i en familjegrupp fräntas avelsrätten på grund av den avel som redan bedrivits med äldre släktingar.

Reviderad februari 2015

Målsättning

Att öka informationen av vikten av att utvärdera varje kull.

Strategi

Publicera blankett för utvärdering av valpkull på hemsidan. Fortsätta sprida information om vikten av att bibehålla den låga inavelsgraden i rasen.

Hälsa

Allmänna rekommendationer

Sjuka hundar eller hundar som ger avkomma med sjukdom där trolig ärftlig bakgrund finns, bör inte användas i avel.

För att nå framsteg i avelsarbetet gäller att inte ha för många egenskaper att ta hänsyn till, det är viktigt att de för individen allvarliga sjukdomarna/defekterna prioriteras.

För att komma till rätta med de sjukdomar som förekommer inom rasen och där ärftlighet kan misstänkas, behövs information från uppfödare och hundägare.

Höftledsdysplasi, HD och armbågsledsdysplasi ED

Arvsgången för HD och ED är komplex där både arv, med många gener samverkar (polygen), och miljö är bidragande orsaker till sjukdomens utveckling.

Födelseår	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antal födda	191	274	202	190	194	207	167	152
Antal röntgade	72	116	84	85	42	81	63	31
Antal med HD, C	7	9	14	12	6	9	3	2
Antal med HD, D	2	4	3	1	-	4	-	1
Antal med HD, E	-	-	-	-	-	-	-	1
Andel med HD C-E (%)	12,5	11,2	20,3	15,3	14,3	16,0	4,8	12,9
Andel röntgade individer (%)	37,7	42,3	41,6	44,7	21,6	37,2	37,7	20,4

Födelseår	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Antal födda	191	274	202	190	194	207	167	152
Antal röntgade	27	30	36	33	13	39	14	11
Antal med ED 1	1	2	3	3	-	1	-	
Antal med ED2	-	-	-	-	-	-	-	
Andel med ED 1 (%)	3,6	6,3	7,7	8,3	0,0	2,5	0,0	0,0
Andel röntgade individer (%)	14,1	10,9	17,8	17,4	6,7	18,4	8,4	7,2

Källa SKK avelsdata 31/1 2015

Målsättning - HD & ED

HD ingår i dagsläget i SKK:s hälsoprogram på nivå 2 men en förhoppning om att så snart SKK medger kunna få övergå till HD index.

ED Förekommer i låg frekvens samtidigt som väldigt få individer röntgas.

Strategi - HD & ED

HD Verka för att få minst 50 % röntgad avkomma. **ED** Eftersträva att fler individer röntgas. Genom direktinformation till uppfödarna samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Reviderad februari 2015

Osteochondros

Orsakerna till osteochondros är flera. Det finns ärftliga faktorer. Det är inte detsamma som att osteochondros är medfött utan det betyder att hunden föds med förutsättningar att drabbas av osteochondros när den kommer upp i den snabbväxande åldern.

En hund med genetisk förutsättning att drabbas av osteochondros kan få sjukdomen genom att utfodras med för mycket kalk och energi. Även överdriven motion kan tänkas leda till osteochondros men det betyder inte att valpar av växande raser inte behöver röra sig. Det är ytterst viktigt för en växande hund att få motionera men det ska ske på hundens egna förutsättningar inte genom att i en tidig ålder börja cykla med valpen eller dylikt.

Målsättning-Osteochondros, OCD

Förekommer och det ska eftersträvas att det ej ökar.

Strategi-Osteochondros, OCD

Genom direktinformation till uppfödarna samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Von Willebrand typ II, vWD

Är en ärftlig sjukdom som gör att blodets förmåga att koagulera och stoppa blödning minskas starkt eftersom de sjuka hundarna saknar en viktig faktor i koagulations mekanismen, den s.k. von Willebrandfaktorn. Sjukdomen är ärftlig med autosomal recessiv arvsång.

En hund som antingen genom DNA test, eller är hereditärt fri (genom DNA testade fria föräldrar) kan aldrig ge en sjuk gen till sin avkomma.

A=anlagsfri	A=anlagsbärare	A=sjuk
Bägge föräldrarna anlagsfria		AA
<i>alla valparna anlagsfria</i>		AAAAAAAA
1 förälder anlagsfri		A
1 förälder anlagsbärare		A
<i>50% av valparna anlagsfria</i>		AAAA
<i>50% av valparna anlagsbärare</i>		AAAA
Bägge föräldrarna anlagsbärare		AA
<i>25% av valparna sjuka</i>		AA
<i>50% av valparna anlagsbärare</i>		AAAA
<i>25% av valparna anlagsfria</i>		AA

Målsättning-Von Willebrand typ II, vWD Förekommer i Sverige endast ett fåtal anlagsbärare och kända individer med risk. Fortsatt bevakning och kartläggning.

Strategi-Von Willebrand typ II, vWD Genom direktinformation till uppfödarna samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Svansskador

För hundar födda 1996-1998 hade 29 % haft vattensvans någon gång, 33 % haft återkommande skador samt 10 % tvingats till amputation i vuxen ålder.

Målsättning- Svansskador Verka för att den generella dispens som finns för grupp 7 blir kvar. Fortsatt inrapportering till svansskadegruppen nödvändig.

Strategi-svansskador

Genom direktinformation till uppfödare och medlemmar samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Arvbara sjukdomar

Epilepsi, autoimmuna sjukdomar och tumörer förekommer men i låg frekvens. Bettfel, tandbortfall, entropium och kryptochism förekommer i rasen men i så låg frekvens att det endast hålls under uppsikt. De är inte föremål för några speciella avelsmässiga åtgärder

Målsättning- Arvbara sjukdomar

Förekomsten bevakas och då det handlar om allvarliga sjukdomar så skall det eftersträvas att hålla sjukdomsfrekvensen låg.

Strategi-Arvbara sjukdomar Främst genom direktinformation till uppfödarna samt via hemsidan och i Svensk Vorsteh och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Jaktegenskaper

Nulägesbeskrivning

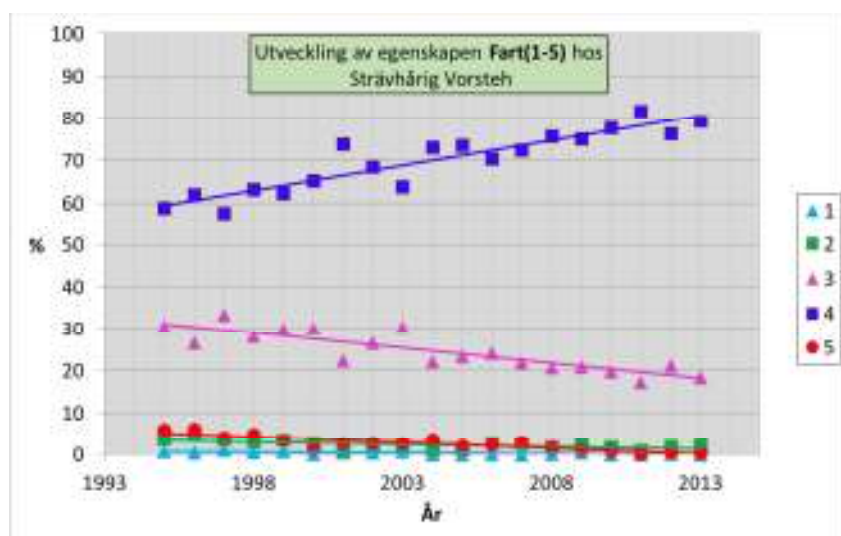
Rasen har goda jaktegenskaper. Under åren 2006-2014 registrerades 1 911 strävårig vorsteh (inklusive importer), av dessa blev det 4 609 jaktprovsstarter där 2 046 ledde pris, varav 865 till 1:a pris, 1 008 till 2:a pris och 122 till 3:e pris.

För fullbruksprov är det 36 starter där 23 ledde till pris, varav 15 till 1:a pris och 8 till 2:a pris.

För viltspårprov 132 starter fördelade på 51 i anlagsklass varav 43 är godkända, och 81 i ökl varav 56 till 1:a pris, 10 till 2:a pris och 5 till 3:e pris. Deltagandet har ökat sedan viltspårchampionatet infördes 2014. Antalet hundar till pris är högt (86 %) med 11 st viltspårprovchampions

Underlaget till analysen bygger på c:a 9000 starter under perioden 1995-2014.

Egenskaper **Fart** Figur 1.

Tabell 1. Förändringstakt för **Fart**

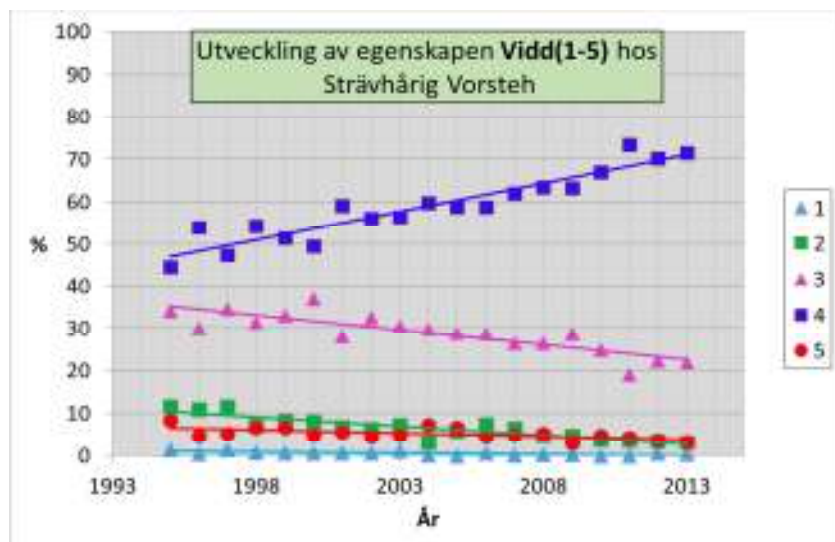
Kategori	%/år
1	0,0
2	-0,1
3	-0,7
4	1,2
5	-0,3

I Figur 1 och Tabell 1 kan man se att det endast är andelen av den optimala kategori 4 som ökar och det sker från en redan hög andel. Ökningstakten har varit ungefär 1,2 %/år, vilket har resulterat i en förbättring på c:a 20 % över den registrerade tiden. Minustecknen i tabellen visar att andelen av aktuell kategori minskar. En kontrollräkning av tillväxten av kategori 4 med hjälp av tillväxtfaktorn visar att $(18 \text{ år} \times 1,2 \text{ \%}/\text{år}) = 21,6 \text{ \%}$ dvs. en ökning med drygt 20 %. Man kan också konstatera att kategorierna 3 och 4 tillsammans svarar för nästan 98 % år 2013! Det är inte många hundar som bedöms tillhöra kategori 1, 2 och 5.

Reviderad februari 2015

Egenskapen **Vidd** Figur 2.

Tabell 2. Förändringstakt för **Vidd**

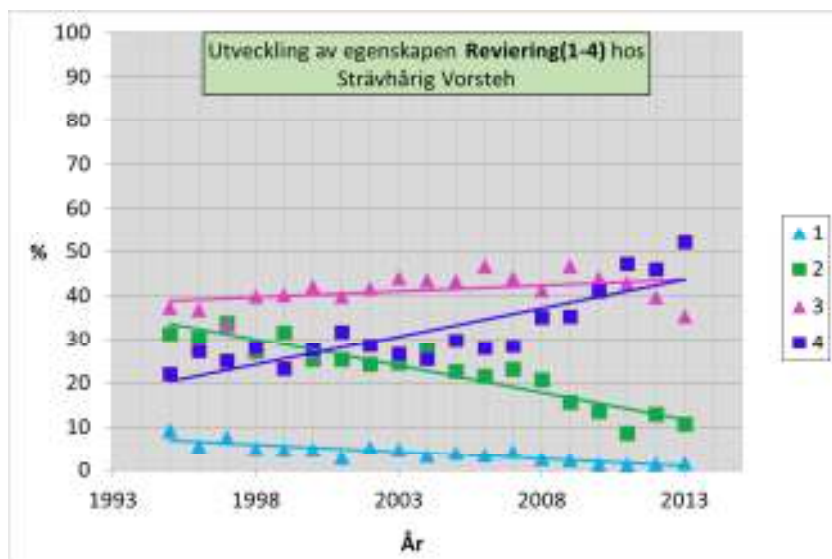
Kategorier	%/år
1	0,0
2	-0,4
3	-0,7
4	1,3
5	-0,2

Vidd visar ett likartat mönster som det för **Fart**. Kategori 4 ökar starkt och andelen av alla övriga kategorier avtar. Summering av kategorierna 3 och 4 resulterar i ungefär 93 %.

Egenskapen **Reviering** Figur 3.

Tabell 3. Förändringstakt för

Reviering

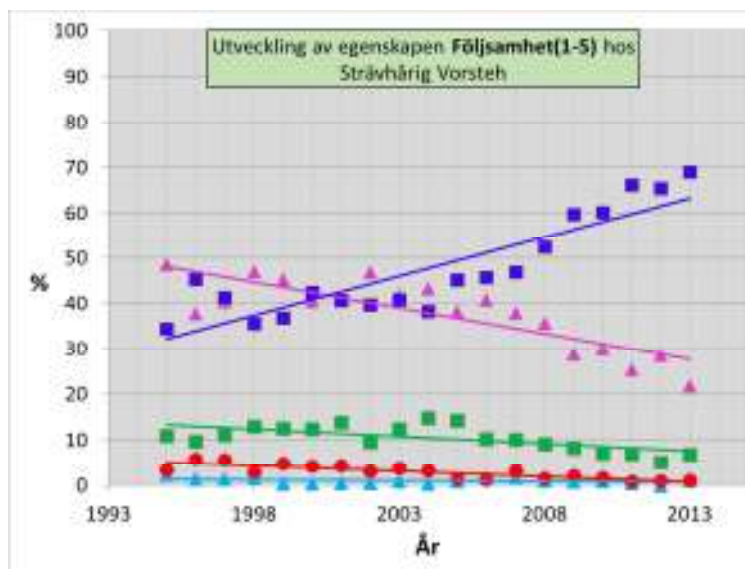

Kategori	%/år
1	-0,3
2	-1,2
3	0,3
4	1,3

Egenskapen **Reviering** har bara 4 kategorier och i Figur 3 framgår det att kategori 4 ökar starkt och kategori 3 ökar mer blygsamt på bekostnad av den stora minskningen av kategori 2. Om man jämför summan av kategori 3 och 4 år 1995 med den från 2013 så har summan stigit från ungefär 59 % till respektive drygt 88 %. Således kan man konstatera en stark förbättring även för denna egenskap.

Egenskapen **Följsamhet** Figur 4.

Tabell 4. Förändringstakt för **Följsamhet**

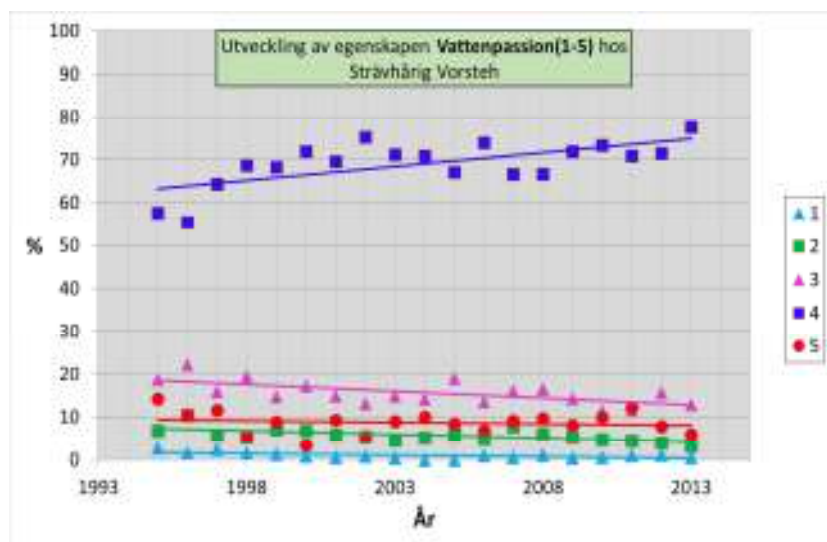

Kategori	%/år
1	0,0
2	-0,3
3	-1,1
4	1,7
5	-0,2

Även denna egenskap har förändrats i positiv riktning! Kategori 4 ökar med 1,7 % per år och andelen av övriga kategorier minskar. Vi har fått hundar som i större utsträckning nu jagar med sin förare än för 18 år sedan. Summan av kategorierna 3 och 4 har förändrats från ungefär 83 % år 1995 till drygt 91 % år 2013. Det framgår av Figur 4 att det ändå är kategori 4 som står för nästan 70 % av andelarna i summan år 2013!

Egenskapen **Vattenpassion** Figur 5.

Tabell 5. Förändringstakt för **Vattenpassion**

Kategori	%/år
1	-0,1
2	-0,2
3	-0,3
4	0,6
5	-0,1

Även för Vattenpassion ser man en mycket positiv utveckling av den optimala kategorin 4, trots att andelen helt dominerat bilden under de år som egenskapen registrerats. Alla övriga kategorier minskar.

Målsättning- jaktegenskaper

Verka för att öka antalet provad avkomma i framförallt ukl. Inför parning bör båda föräldrarna uppvisa egenskapsvärden som är lika bra som, eller bättre än, medelvärdet för rasen och för könet avseende minst fyra av egenskaperna: fart, vidd, reviering, följsamhet och vattenpassion. Samt att fortsätta bevara apportioneringslust, spårformåga, vattenpassion och rovdjursskärpa. Verka för att försöka förbättra egenskapssiffrorna till optimala 4.

Strategi-jaktegenskaper

Genom fortsatt uppföljning av egenskaperna fart, vidd, reviering, följsamhet och vattenpassion i samarbete med SVK:s jaktprovsdomarkommitté och Lathundsgrupp.

Mentalitet

Sammanfattningsvis kan sägas att mentaliteten kan anses som mycket god hos de allra flesta. Till karaktären är de flesta sociala, vänliga samt fungerar väl med familj och andra hundar.

Sedan 2007 har SVK inte haft någon mentalbeskrivning, sporadiska tester har gjorts av enskilda hundägare hos framförallt Brukshundklubbens MH. Under åren 2000-2014 har totalt 69 hundar genomfört MH test. Under 2014 har SVK anslutit sig till SKK:s officiella mentalbeskrivning Beteende- och personlighetsbeskrivning hund BPH och 2013 och 2014 har 14 hundar beskrivits. Utvärdering kommer att ske efter två år.

Målsättning-mentalitet

Antalet hundar som genomgår någon form av mentalbeskrivning är få.

Vi behöver få många fler hundar beskrivna, gärna fler ur samma kull eller ännu hellre hela kullar för att kunna kartlägga hur rasens mentalitet ser ut och därmed kunna använda det i avelsarbetet.

Strategi-mentalitet

Vi ska verka för att fler hundar ska bli beskrivna genom fortsatt information.

Om fler hundar blir officiellt beskrivna i SKKs officiella mentalbeskrivning BPH, Beteende- och personlighetsbeskrivning hund, så kan arvbarhetsbeskattningen öka enligt SKK:s forskare.

BPH innehåller fler registreringar än tidigare mentalbeskrivningar när det gäller bl.a. sociala och aggressiva beteenden.

Exteriör

Generellt uppfyller hundarna gällande rasstandard. Finns dock några saker att förbättra, framförallt fronter som enligt exteriörbeskrivningsprotokollen är en av de oftast förekommande bristerna hos vår ras.

Exteriörbeskrivning införd från och med 2007 totalt fram till 2013 har 181 st strävårig vorsteh beskrivits.

Målsättning-exteriör

Verka för att exteriörbeskrivningen återupptas under 2015.

Strategi-exteriör

Återuppta försöken att kunna databehandla resultaten. Verka för en god exteriör utifrån funktion och att i avelsarbetet undvika parningskombination som utifrån tillgänglig information ökar risken för allvarlig sjukdom/funktionshinder hos avkomman.

Summering

Generellt sett är rasen sund och frisk med goda jaktegenskaper, en funktionell exteriör och god mentalitet. Det är av största vikt att bevara de goda egenskaperna.

Övrigt

Förankring i klubben har skett genom;

- Rasenkäter under åren 2003, 2012 och 2013
- Löpande information inför RAS revideringen på SVK:s hemsida
- Information i SVK:s tidning Svensk Vorsteh inför RAS revideringen
- Revideringsförslag inför avelskonferensen våren 2014 per mail till uppfödarna samt på SVK:s hemsida
- Enkät per mail och på hemsidan rörande revideringsförslaget inför Avelskonferensen
- Avelskonferens i juni 2014 i två dagar, varav en dag avsatt för genomgång av RAS med 86 deltagande medlemmar
- Förnyat revideringsförslag efter Avelskonferensen per mail till uppfödarna och på SVK:s hemsida i 7 månader med uppmaning att komma in med synpunkter på förslaget
- Personligt möte för SVK:s avelskommitté februari 2015 där RAS slutligen fastställdes

Källhänvisningar

- Statistik från Agria Breed profile
- Svensk Vorsteh klubben (SVK) rasenkäter
- Svensk Vorsteh klubben (SVK) Jaktprovsstatistik
- Svenska Kennel klubben (SKK) avelsdata
- Svenska Vorstehklubben (SVK) exteriörbeskrivningar
- Uppfödarenkäter
- Medlemsmöte/avelskonferens
- Exteriördomare inom SVK